

Bemærkninger til lovforslaget

Dansk-islandsk Forbundslov af 30. november 1918 bestemmer i § 6:

„Danske Statsborgere nyder paa Island i enhver Henseende lige Ret med de paa Island fødte islandske Statsborgere, og omvendt.

Hvert af Landenes Statsborgere er fritagne for Værnepligt i det andet Land.

Adgang til Fiskeri paa hvert af de to Staters Søomraader er i lige Grad fri saavel for danske som for islandske Statsborgere uden Hensyn til Bopæl.

Danske Skibe har i Island samme Rettigheder som islandske Skibe, og omvendt.

Danske og islandske Varer og Frembringelser skal gensidig i ingen Henseende kunne behandles ugunstigere end noget andet Lands.“

Endvidere indeholder § 14 følgende:

„Danmarks Statskasse udreder et Beløb af to Millioner Kroner til Oprettelse af to Fonds, hver paa en Million Kroner, hvis Formaal er at tjene til Styrkelse af den aandelige Forbindelse mellem Danmark og Island, til Fremme af islandsk Forskning og Videnskab og til Støtte af islandske studerende. Den ene af disse Fonds henlægges til Universitetet i Reykjavik, den anden til Universitetet i København.

De nærmere Regler for Fondenes Bestyrelse og Virksomhed fastsættes af Kongen paa Indstilling af hvert Lands Regering, efter at det paagældende Universitet er hørt.“

I Danmarks Riges Grundlov blev der ved revisionen i 1920 optaget en sålydende § 93:

„Under iøvrigt lige Vilkaar nyder islandske Statsborgere i Henhold til Dansk-islandsk Forbundslov de Rettigheder, som omhandles i §§ 17, 30, 31, 34 og 35 og er knyttede til dansk Indfødsret.“

De i Grundlovsbestemmelsen nævnte paragraffer omhandler beskikkelse til embedsmand samt valgret og valgbarhed til folketinget og landstinget.

Da Islands alting den 16. juni 1944 besluttede at erklære den dansk-islandske forbundslov for bortfaldet, og da den islandske republikks forfatnings ikrafttræden proklameredes den 17. s. m., var regering og rigsdag i Danmark ude af funktion. Allerede

under 24. marts 1944 havde den islandske rigsforstander stadfæstet en lov, gående ud på, at de, der havde fået dansk statsborgerret i henhold til derom før 9. april 1940 gældende regler eller som senere havde opnået dansk statsborgerret efter førnævnte regler, skulle i Island, når forbundsloven var bortfaldet, nyde den ligeret med islandske statsborgere, der var forbeholdt dem i § 6 i den dansk-islandske forbundslov af 30. november 1918, foreløbig indtil 6 måneder efter, at forhandlinger om dette spørgsmål kunne optages mellem Island og Danmark. Med hensyn til forståelsen af denne lov blev det af den islandske regering overfor det danske statsministerium udtalt, at loven dækkede bestemmelserne i forbundslovens § 6 i det hele, og statsministeriet meddelte herefter den 11. april 1944 den islandske regering, at disse ligeretsbestemmelser her i landet stadig ville være gældende i henhold til forbundsloven som gældende lov, indtil den måtte blive ændret eller ophævet ved en ny dansk lov.

Efter Danmarks befrielse optoges i september 1945 forhandlinger i København mellem en dansk og en islandsk delegation om ordning af visse spørgsmål i forbindelse med bortfaldet og afviklingen af forbundsoverenskomsten af 1918. Forhandlingerne fortsattes året efter i Reykjavik. Det viste sig ikke muligt ved denne lejlighed at tilvejebringe en endelig overenskomst, men for en række vigtige punkters vedkommende fastlagdes den fremtidige ordning foreløbig i en *protokol af 9. september 1946*. Det hedder herom i det efter undertegnelsen udsendte communiqué:

„Forhandlingerne er ført igennem til et endeligt resultat på en række punkter, hvoraf særlig nævnes følgende spørgsmål: Personlig bevarelse af ligeretsstillingen for dem, der den 6. marts 1946 havde eller på et tidspunkt indenfor de nærmest forudgående 10 år har haft fast bopæl i det andet land, endelig ordning af statsborgerforholdet for danske, bosatte i Island i 1918, optagelse af forhandlinger om ny handels- og skibsfartstraktat, ordning af refusionsspørgsmålet vedrørende sociale udgifter og afgivelse af traktater, afsluttede af det danske udenrigsministerium på Islands vegne. Spørgsmålene om opretholdelse af visse færøske fiskeriret-